

1. Charakterystyka ogólna

Województwo lubelskie jest jednym z większych regionów administracyjnych istniejących w Polsce. Jego powierzchnia wynosi 25.115 km² i pod tym względem zajmuje 3 miejsce w kraju. Przez obszar województwa przebiega fizycznogeograficzna granica pomiędzy Europą Zachodnią i Europą Wschodnią. Północna i północno-wschodnia część województwa to równiny południowego Mazowsza, południowego Podlasia i zachodniego Polesia (Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego). Środkową jego część zajmuje falista Wyżyna Lubelska, natomiast południową – pagórkowate i silnie zalesione Roztocze.

Województwo dzieli się na 4 powiaty grodzkie, 20 ziemskich i 213 gmin (20 miejskich, 21 miejsko-wiejskich, 172 wiejskich). Sieć miast, będących naturalnymi generatorami rozwoju regionalnego, jest w województwie lubelskim najrzadsza w Polsce. Jedno miasto obsługuje przeciętnie obszar ok. 629 km², przy średniej krajowej wynoszącej tylko ok. 359 km². Przy czym w województwie dominują miasta małe. Aż 34,3% ogółu ludności miejskiej skupia Lublin (5-krotnie większy od następnego pod względem liczby ludności Chełma), natomiast 53,0% - wszystkie 4 byłe miasta wojewódzkie (Biała Podlaska, Chełm i Zamość). Poniżej 10 tysięcy mieszkańców mieszka w 17 miastach (w tym w 11 – poniżej 5 tysięcy), podczas gdy po więcej niż 25 tysięcy osób mieszka tylko w 9 miastach. Szczególnie słaba miejska sieć osadnicza występuje we wschodnich obszarach województwa.

2. Ludność

Województwo lubelskie zajmuje 7 miejsce w kraju pod względem liczby ludności (2,3 mln mieszkańców). Gęstość zaludnienia województwa wynosi 89 osób na 1 km² i jest wyraźnie niższa od średniej krajowej (124 osoby na 1 km²). Ponad połowa mieszkańców województwa lubelskiego mieszka na wsi – wskaźnik urbanizacji wynosi około 46,5% (wobec 62% w Polsce).

Saldo migracji w 1997 r. wyniosło - 1,0‰ co oznacza, iż więcej osób z niego odpływa niż osiedla się przybyszów z zewnątrz. Zanotowano także niski przyrost naturalny (średnio 0,4‰), który aż w 12 powiatach ziemskich jest ujemny.

W województwie lubelskim odsetek osób w wieku produkcyjnym wynosi 57,0% i jest niższy niż średnio w Polsce (59,5%).

Stopa bezrobocia w 1998 roku wyniosła 10,3%. Najwyższą stopą bezrobocia charakteryzują się rynki pracy byłych miast wojewódzkich (Białej Podlaskiej, Chełma i Zamościa) w skutek przede wszystkim gwałtownej redukcji struktur administracyjnych. Około 65% bezrobotnych stanowią ludzie młodzi (do 34 lat)

3. Zasoby naturalne

Województwo lubelskie jest dość zasobne w surowce mineralne. Udokumentowane złoża węgla kamiennego liczą około 8480 mln ton i są eksploatowane w Lubelskim Zagłębiu Węglowym (Bogdanka). Na obszarze województwa istnieją także złoża o znaczeniu regionalnym lub lokalnym jak np. ropy naftowej, gazu ziemnego, węgla brunatnego, ziemi krzemionkowej, piasków szklarskich i formierskich. Eksploatowane na skalę przemysłową są wapienie, wykorzystywane do produkcji cementu oraz kamienie drogowe i budowlane.

4. Gospodarka pozarolnicza

Na obszarze województwa działa (na dzień 31.XII.1998 r.) 121.582 podmiotów gospodarczych zajmujących się m.in.:

- handlem i naprawami   39,9%
- działalnością produkcyjną   10,1%
- budownictwem   10,0%

Aż 93,6% stanowią przedsiębiorstwa małe, zatrudniające do 5 pracowników. Duża część podmiotów (37%) skoncentrowana jest w Lublinie.

Na terenie województwa działa niewiele podmiotów liczących się w skali kraju (Zakłady Azotowe w Puławach, Daewoo Motor w Lublinie).

Wśród większych podmiotów województwa można wyróżnić m. in. :

- Zakład Energetyczny
- Wschodni Bank Cukrownictwa
- Petroprofit - Niemce
- Polmos
- WSK-PZL Świdnik
- Herbapol
- Cementownia „Chełm”
- Przedsiębiorstwo handlowe Zomar
- Zamojska Korporacja Energetyczna
- Zakłady Mięsne Ł-MEAT w Łukowie
- Wytwórnia win AMBRA w Woli Dużej koło Biłgoraja

Województwo eksportuje przede wszystkim wyroby chemiczne (głównie nawozy sztuczne), artykuły spożywcze (m.in. przetwory owocowe), wyroby przemysłu elektromaszynowego, meble, węgiel i osiąga od kilku lat dodatnie saldo wymiany. Głównymi odbiorcami są: Niemcy, Włochy, Stany Zjednoczone także państwa Europy Wschodniej – zwłaszcza Ukraina i Rosja. Import stanowią w znacznym stopniu samochody i maszyny oraz tworzywa sztuczne.

5. Rolnictwo

Województwo ma charakter typowo rolniczy. Ponad połowa (53%) zawodowo czynnych pracuje w rolnictwie (przeciętnie w kraju 26%).

Na obszarze województwa działa (31.XII.1997 r.) około 246,5 tys. gospodarstw rolnych, wśród których dominują małe gospodarstwa rolne (średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 6,1 ha, a w kraju 7,0 ha).

Użytki rolne zajmują aż 68,4% powierzchni województwa z czego 90% stanowią grunty orne. Gleby najżyźniejsze (klasa bonitacyjna I-IIIb) obejmują głównie

powiaty: hrubieszowski, świdnicki, lubelski, tomaszowski i zamojski i stanowią 39,6% użytków rolnych. Natomiast gleby najsłabsze (klasa V-VIz) występują zwłaszcza w północnych powiatach – włodawskim, bialskim, łukowskim, ryckim i parczewskim.

Z obszaru województwa lubelskiego pochodzi:

- ponad 15% krajowej produkcji buraków cukrowych
- około 10% zbóż
- około 13% owoców (zwłaszcza miękkich)
- około 8% warzyw.

W województwie znajduje się także ponad 70% powierzchni krajowych upraw chmielu.

6. Gospodarka komunalna.

6.1. Gazociągi

W dostępie do sieci gazowej województwo wyraźnie odstaje pod tym względem na tle kraju. Długość gazowej sieci rozdzielczej wynosi 1.548 km (gęstość – 6,2 km sieci na 100 km², średnia krajowa – 13,2 km na 1 km²).

6.2. Wodociągi i kanalizacja

Długość sieci wodociągowej rozdzielczej wynosi 12.645 km (na 100 km² ok. 50,3 km bieżącej sieci, w Polsce – 58,6 km).

Procentowy udział długości sieci kanalizacyjnej w długości sieci wodociągowej stanowi w województwie lubelskim 14,4% (w kraju – 21,4%).

W regionie działa stosunkowo dużo – około 300 – oczyszczalni ścieków, choć część z nich to obiekty przestarzałe technologicznie i przeciążone.

6.3. Telefonizacja

Stan rozwoju sieci telefonii przewodowej nie jest zadowalający. Na koniec roku 1997 na 1 tysiąc mieszkańców województwa przypadało 170,8 abonentów

telefonicznych (w kraju – 194,2). Dostęp do sieci telefonicznej jest także słaby, zwłaszcza na terenach wiejskich.

7. Komunikacja i transport.

Na kształt infrastruktury komunikacyjnej w regionie duży wpływ ma obsługa kontaktów ze Wschodem. Większość głównych dróg obsługuje przejścia graniczne, m.in.:

- polsko-białoruskie (Kukuryki, Terespol, Sławatycze)
- polsko-ukraińskie (Dorohusk, Zosin, Hrebenne, Uśmierz)

Obsługę tą umożliwiają następujące drogi:

- A-2 z Warszawy przez Białą Podlaską, przejście graniczne Terespol(Kukuryki)/Brześć, w kierunku Mińska i Moskwy
- S-17 z Warszawy do Lublina, Zamościa, przejścia granicznego Hrebenne/Rawa Ruska, Lwowa i Odessy
- S-82 z Piask do Chełma, przejścia granicznego Dorohusk/Jagodzin, w kierunku Łucka i Kijowa
- Nr 44 z Kurowa do Puław, Radomia i Łodzi.

Większości tych dróg towarzyszą linie kolejowe o podobnych relacjach, biegnące częściowo wspólnymi korytarzami infrastrukturalnymi.

W regionie działają kolejowe przejścia graniczne:

- polsko-białoruskie (Terespol)
- polsko-ukraińskie (Dorohusk, Hrebenne, Hrubieszów)

Szczególnym elementem infrastruktury komunikacyjnej województwa lubelskiego jest Linia Hutniczo-Siarkowa.

Stan infrastruktury drogowej województwa jest niewystarczający. Około 84% dróg krajowych i około 88% dróg wojewódzkich jest – według oceny administracji drogowej – w złym stanie technicznym. Natomiast dodatkowym utrudnieniem jest brak dogodnych przejazdów i obwodnic miejskich.

Na obszarze województwa istnieje kilka lotnisk o charakterze wojskowym, sportowym, sanitarnym lub zakładowym. Lublin jest jedynym ośrodkiem o tej

randze w krajowej sieci osadniczej nie posiadającym własnego lotniska komunikacyjnego.

8. Infrastruktura społeczna

8.1 Szkolnictwo

W roku szkolnym 1997/98 na terenie województwa działało 1495 szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży (z około 292 tys. uczniów), a także 130 liceów ogólnokształcących, 293 średnie szkoły techniczne i zawodowe, 79 szkół policealnych oraz 137 zasadniczych szkół zawodowych. W danym roku szkolnym w szkołach ponadpodstawowych uczyło się 150,6 tys. osób, z czego w szkołach kończących się maturą – 105,6 tys. osób.

Pozytywnym elementem stanu województwa lubelskiego jest szkolnictwo wyższe. Lublin należy do najważniejszych ośrodków akademickich we wschodniej części kraju. Funkcjonuje tutaj 5 dużych wyższych uczelni o pełnych prawach akademickich:

- Katolicki Uniwersytet Lubelski
- Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
- Akademia Medyczna
- Politechnika Lubelska
- Akademia Rolnicza

Potencjał szkolnictwa wyższego wzmacnia: Wyższa Szkoła Oficerska Sił Powietrznych w Dęblinie, Instytut Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej oraz powstałe nowe niepubliczne szkoły wyższe (głównie o profilu ekonomicznym i administracyjnym). Ośrodkami posiadającymi szkoły wyższe lub ich filie są:

- Zamość
- Chełm
- Puławy
- Ryki
- Kraśnik

- Tomaszów Lubelski

8.2. Ochrona zdrowia

Województwo dysponuje stosunkowo dobrze rozbudowaną bazą placówek ochrony zdrowia. W szpitalach ogólnych działających na obszarze województwa istnieje 12.830 łóżek szpitalnych (57,2 łóżka na 1tys. mieszkańców, średnia krajowa – 54,3). Baza szpitalna jest jednak silnie skoncentrowana w stolicy województwa – gdzie znajduje się 31,3% wszystkich łóżek w szpitalach ogólnych i pracuje 36,6% wszystkich lekarzy.

8.3. Wypoczynek i rekreacja

Województwo lubelskie posiada dość zróżnicowane walory turystyczne i rekreacyjne. Najlepiej zagospodarowanymi regionami są: część Równiny Łęczyńsko-Włodawskiej, Roztocze, okolice Kazimierza Dolnego oraz Nałęczów z dobrą bazą uzdrowiskową.

Region posiada bardzo cenne zabytki m.in. w Zamościu, Lublinie, Kazimierzu Dolnym.

9. Środowisko naturalne

Województwo leży w dorzeczu Wisły i jej dopływów. Na południu największą rzeką jest Tanew. Wyżynę Lubelską, gdzie sieć rzeczna jest rzadka, odwadnia Wieprz z dopływami, wschodnią i północną część regionu — graniczny Bug i jego dopływy. Na Równinie Łęczyńsko-Włodawskiej występują jeziora krasowe. Bug z Wieprzem i Wisłą łączy najdłuższy w Polsce kanał — Wieprz–Krzna.

Gleby na Lubelszczyźnie należą do najlepszych w kraju.

Lasy zajmują 21,7% powierzchni województwa lubelskiego, największe zachowały się na południu województwa tj. Lasy Janowskie i Puszcza Solska Część środkowa niemal całkowicie pozbawiona jest naturalnej roślinności

(jedynie na wschodzie występują stanowiska roślinności stepowej). Na Polesiu znajdują się znaczne obszary torfowisk i bagiennych lasów olchowych. W roślinności występują gatunki stepowe i pontyjskie.

Ostojami zwierząt są: Roztocze i Polesie. Województwo lubelskie jest jednym z lepiej przyrodniczo zachowanych obszarów w Polsce

W województwie istnieją 2 parki narodowe (Roztoczański i Poleski) oraz 17 parków krajobrazowych. Obszary chronione zajmują 22,3% ogólnej powierzchni regionu.

POWIAT BIŁGORAJSKI

1. Położenie

Powiat biłgorajski położony jest w południowej części województwa lubelskiego, na pograniczu dwóch większych jednostek fizjograficznych Wyżyny Lubelskiej i Kotliny Sandomierskiej. Oba regiony oddziela od siebie na północy wał Roztocza, a na południu Równina Biłgorajska i Płaskowyż Tarnogrodzki.

Powiat biłgorajski zajmuje obszar 1.678 km² (0,5% powierzchni kraju), który zamieszkuje 107 tysięcy ludności (0,3% mieszkańców Polski).

W skład powiatu wchodzi:

- 1 gmina miejska – miasto Biłgoraj
- 3 gminy miejsko-wiejskie: Frampol, Józefów, Tarnogród.
- 9 gmin wiejskich: Aleksandrów, Biszczka, Goraj, Księżpol, Łukowa, Obsza, Potok Górny, Tereszpol, Turobin.

2. Ludność

Wśród 107 tysięcy mieszkańców powiatu 55% to osoby w wieku produkcyjnym, a 16% - w wieku poprodukcyjnym. Obserwuje się zjawisko zwiększania się ludności w wieku poprodukcyjnym, zwłaszcza na wsi. Większość obszarów wiejskich powiatu zaliczana jest do regionów wyludniających się (saldo migracji ludności na koniec 1998 roku wynosi: -74).

Około 80% wszystkich zatrudnionych w gospodarce powiatu pracuje w sektorze prywatnym.

Poziom bezrobocia na koniec czerwca 1999 roku osiągnął wielkość 11,7%. Ponieważ powiat ma charakter typowo rolniczy, bardziej odpowiedni jest wskaźnik liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby pracujących poza rolnictwem indywidualnym i wynosi (na koniec 1998 roku) 40% (w kraju ok. 16%).

3. Przemysł i działalność gospodarcza

Gospodarkę powiatu reprezentuje około 4.900 podmiotów gospodarczych, z których połowa zlokalizowana jest w samym Biłgoraju. Wśród ogółu przedsiębiorstw:

- 41% stanowią firmy działające w sferze handlu i usług
- 23,5% - firmy zajmujące się innymi usługami (ochrona zdrowia, edukacja, doradztwo finansowe i podatkowe)
- 16% - firmy zajmujące się produkcją
- 9% - firmy związane z budownictwem
- 7,5% - firmy transportowe oraz obsługujące inne firmy
- 3% - firmy związane z rolnictwem.

Największymi firmami produkcyjnymi w powiecie są:

- BLACK RED WHITE
- AMBRA S.A.
- Z.Dz. "MEWA" S.A.
- POL-SKONE
- Model-Opakowania
- Mostostal MET
- ZCB „MARKOWICZE” S.A.
- PREFABET – Długi Kąt

4. Rolnictwo

Powiat biłgorajski jest powiatem rolniczym o zróżnicowanej jakości gleb. Najlepsze gleby pochodzenia lessowego występują w północnej części powiatu, w centralnej – gleby słabe, natomiast w części południowej – gleby bielcowe.

Powierzchnia użytków rolnych wynosi 94.831 ha co stanowi 56% powierzchni ogółem.

Grunty orne stanowią 43% ogólnej powierzchni i zajmują 72.329 ha. Prawie połowa gleb (45,4%) gruntów ornyc jest w IV klasie bonitacyjnej gleb.

Średnia powierzchnia przeciętnego indywidualnego gospodarstwa rolnego wynosi 5,8 ha (w kraju 7,0 ha). Ponad połowę gospodarstw (50,1%) stanowią gospodarstwa małe (1 – 5 ha). Około 40% gospodarstw znajduje się w przedziale 5 – 10 ha. Najmniej jest gospodarstw (0,36%) o powierzchni największej – ponad 20 ha.

Uzyskiwane plony zbóż, okopowych w tym ziemniaków czy jagodowych są podobne do przeciętnych uzyskiwanych w województwie.

Tabela 4.1. Plony podstawowych roślin uprawnych w powiecie biłgorajskim w latach 1996 - 1999.

Lp.	Wyszczególnienie	1996	1997	1998	1999
1.	Pszenica (q/h)	30,8	26,3	30,0	30,2
2.	Jęczmień (q/h)	29,2	28,0	28,2	29,3
3.	Żyto (q/h)	23,3	22,3	22,9	23,2
4.	Owies (q/h)	23,9	24,0	24,4	25,3
5.	Pszenżyto (q/h)	27,4	24,4	27,2	28,1
6.	Ziemniaki (q/h)	185,0	161,0	180,0	190,0
7.	Buraki cukrowe (q/h)	380,0	380,0	375,0	380,0
8.	Rzepak (q/h)	18,4	8,0	18,1	20,5
9.	Tytoń (q/h)	17,5	18,0	18,0	27,0
10.	Len (q/h)	23,0	24,0	24,0	26,0
11.	Porzeczki (kg/1krzew)	2,2	2,1	2,3	2,5
12.	Maliny (q/h)	56,0	51,0	50,5	48,0
13.	Truskawki (q/h)	31,6	32,3	26,0	31,0

Źródło: Dane ze Starostwa Powiatowego Biłgoraj.

W produkcji zwierzęcej dominuje chów bydła mlecznego i opasowego oraz chów trzody chlewnej.

5. Infrastruktura techniczna

W powiecie biłgorajskim jest 598 km dróg, z czego 511 km to drogi utwardzone.

Długość sieci wodociągowej w powiecie w 1998 roku wynosiła 965,6 km, a kanalizacyjnej 138,2 km. Gęstość tych sieci nie odbiega znacznie od średnich dla województwa lubelskiego (tab. 5.1.).

Tabela 5.1. Gęstość sieci wodociągowej i kanalizacyjnej – powiat biłgorajski – województwo lubelskie w 1998 roku.

Lp.	Wyszczególnienie	Długość sieci w km na 100 km ²	
		wodociągowej	kanalizacyjnej
1.	Powiat biłgorajski	57,5	8,2
2.	Województwo lubelskie	54,2	8,3

Źródło: Opracowanie własne.

Liczba abonentów telefonicznych w powiecie biłgorajskim 1998 roku wynosiła ponad 15 tys. Średnio na 1 tys. mieszkańców przypada 136 abonentów, przy średniej dla województwa lubelskiego 192.

6. Oświata i wychowanie

Na terenie powiatu funkcjonuje:

- 12 przedszkoli oraz 72 oddziały przedszkolne
- 96 szkół podstawowych
- 16 gimnazjów

Baza oświatowa szkół średnich tj.:

- 10 szkół publicznych
- 3 szkoły niepubliczne na prawach szkół publicznych
- 1 szkoła niepubliczna nie posiadająca jeszcze uprawnień szkoły publicznej

Wychowaniem przedszkolnym łącznie z klasami „0” objętych było w 1998 roku około 2,3 tys. dzieci. Dostępna liczba miejsc w pełni zaspokaja potrzeby w tym zakresie. Do realizacji tej funkcji w powiecie biłgorajskim zatrudnionych jest 148 nauczycieli.

W szkołach podstawowych w roku szkolnym 1998/1999 na terenie powiatu biłgorajskiego uczyło się około 14,5 tys. uczniów. W szkołach tych było zatrudnionych około 1,2 tys. nauczycieli.

W ramach 10 szkół średnich funkcjonuje:

- Liceum Ogólnokształcące w Biłgoraju, Józefowie i Turobinie
- Zespół Szkół Budowlanych w Biłgoraju
- Zespół Szkół Zawodowych w Biłgoraju
- Zespół Szkół Leśnych w Biłgoraju
- Zespół Szkół Ekonomicznych w Tarnogrodzie
- Zespół Szkół Rolniczych w Różańcu
- Zasadnicza Szkoła Rolnicza w Turobinie
- Regionalne Centrum Edukacji Zawodowej w Biłgoraju

Łącznie w szkołach średnich kształcą się ponad 8 tys. uczniów i jest zatrudnionych 467 nauczycieli. W większości szkoły średnie posiadają dobrze wykwalifikowaną kadrę nauczycielską, bazę dydaktyczną, internaty oraz sale gimnastyczne.

Z dniem 1.09.1999 r. rozpoczęło działalność Regionalne Centrum Edukacji Zawodowej w Biłgoraju, w którego skład wchodzi:

- Liceum Zawodowe
- Technikum Elektryczne na podbudowie SP
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa
- Technikum Elektryczne na podbudowie ZSZ
- Technikum Mechaniczne
- Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych
- Policealne Studium Zawodowe

Na terenie powiatu nie istnieją szkoły wyższe.

7. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Usługi zdrowotne dla mieszkańców powiatu świadczone są przez:

- Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Biłgoraju
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Józefowie, Tarnogrodzie i Turobinie.

Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Biłgoraju świadczy usługi zdrowotne za pośrednictwem:

- Szpitala Rejonowego w Biłgoraju i Tarnogrodzie
- 2 Przychodni Specjalistycznych
- 2 Przychodni Rejonowych
- 8 Gminnych Ośrodków Zdrowia
- 4 wiejskich Ośrodków Zdrowia
- Pogotowie Ratunkowe w Biłgoraju (Dział Pomocy Doraźnej)

Szpital Rejonowy w Biłgoraju zatrudnia 58 lekarzy i dysponuje 362 łózkami w następujących oddziałach:

- wewnętrzny dziecięcy
- neurologiczny
- wewnętrzny dla dorosłych
- położniczo-ginekologiczny
- noworodkowy
- chirurgiczny
- ortopedyczny
- zakaźny
- dziecięcy zakaźny
- chorób płuc i gruźlicy
- anestezjologii z blokiem operacyjnym

Przychodnia w Tarnogrodzie i Gminny Ośrodek Zdrowia w Turobinie świadczą usługi jako Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej.

Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Biłgoraju zatrudnia:

- 121 lekarzy medycyny

- 29 lekarzy stomatologów
- 4 farmaceutów

Pogotowie Ratunkowe w Biłgoraju dysponuje 7 karetkami i 1 karetką „R”.

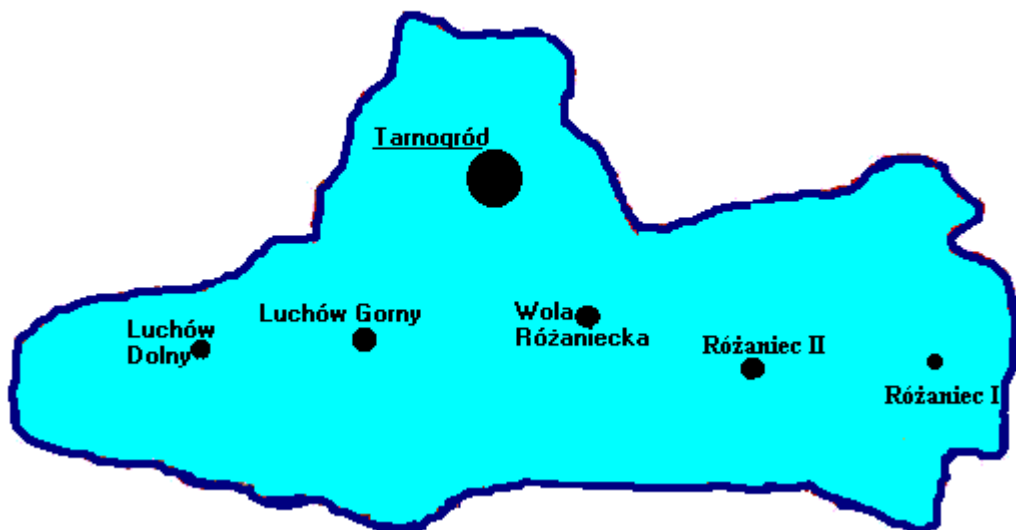
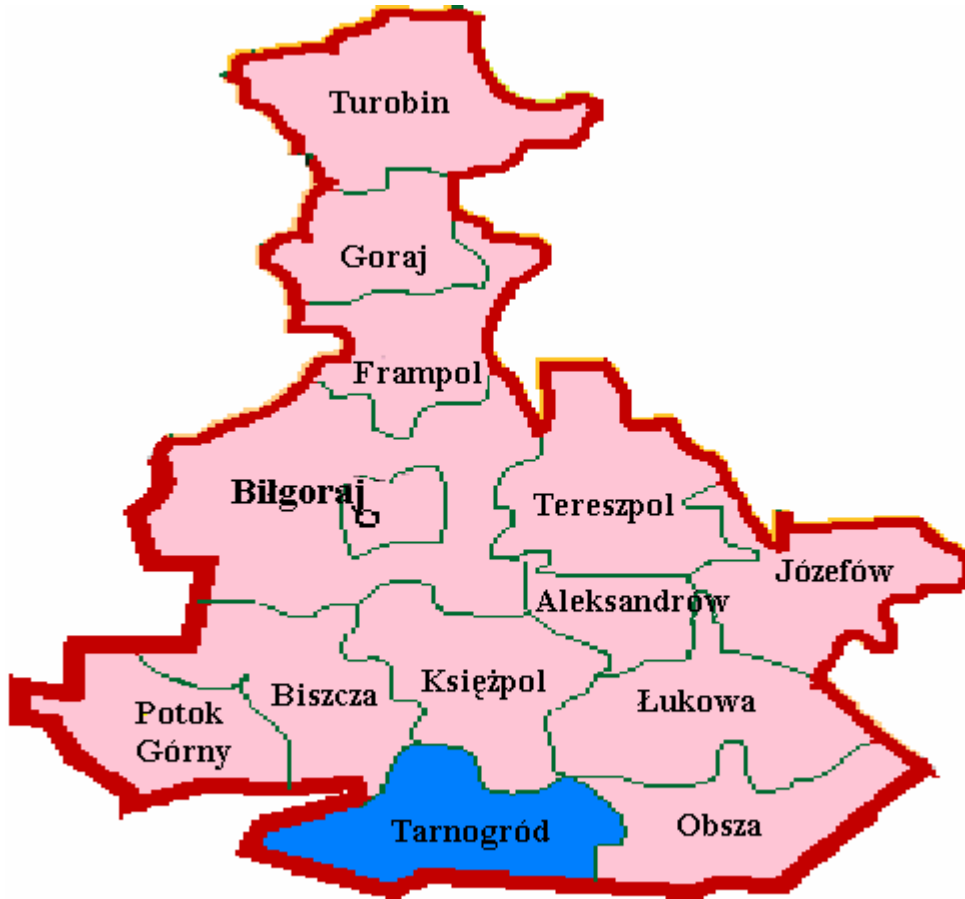
W powiecie objęto pomocą społeczną 3.689 rodzin (stan na 30.VI.1999 r.). Placówki pomocy społecznej na terenie powiatu biłgorajskiego dysponują 230 miejscami w zakresie opieki całkowitej i doraźnej. Baza tych placówek obejmuje:

1. Dom Pomocy Społecznej w Teodorówce
2. Środowiskowy Dom Samopomocy w Tarnogrodzie
3. Środowiskowy Dom Samopomocy w Długim Kącie, gmina Józefów
4. Lokalny Dom Rolnika w Woli Różanieckiej, gmina Tarnogród
5. Gminny Dom Rolnika we Frampolu.

8. Środowisko przyrodnicze

Środowisko naturalne powiatu biłgorajskiego ze względu na niewielki stopień uprzemysłowienia charakteryzuje się niskim stopniem zanieczyszczenia. Znamienną jego cechą jest duża różnorodność walorów, które są związane z występowaniem w obrębie powiatu wysokiej jakości gleb, bogatej szaty roślinnej, łagodnego klimatu, cechujących się różnorodnością stosunków wodnych i zróżnicowaną rzeźbą. Na terenie powiatu występują liczne pomniki przyrody żywej i nieożywionej oraz rezerваты przyrody (Czartowe Pole, Szum, Obary). Ponad 10% powierzchni powiatu obejmują parki krajobrazowe: Krasnobrodzki Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej i Szczebrzeszyński Park Krajobrazowy. W powiecie brakuje jezior; wody stojące występują jedynie w niewielkich, sztucznych zbiornikach takich jak stawy rybne i zbiorniki retencyjne.

MIASTO I GMINA TARNOGRÓD

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA

1.1. Historia

Miasto zostało założone w 1567 roku przez starostę krzeszowskiego Stanisława Tarnowskiego i posiada bogatą historię. Miasto znane jest z zawiązanej tu w 1715 roku antysaskiej konfederacji tzw. Konfederacji Tarnogrodzkiej. Po pierwszym rozbiore Polski, Tarnogród znalazł się w zaborze austriackim, a w 1809 roku został przyłączony do Księstwa Warszawskiego i został siedzibą powiatu obejmującego m.in. Krzeszów, Frampol, Goraj, Janów i Biłgoraj. W 1842 roku po nowym podziale administracyjnym kraju utracił status miasta powiatowego i został przyłączony do powiatu zamojskiego. Po upadku powstania styczniowego w ramach reorganizacji jednostek administracyjnych pod zaborem rosyjskim, Tarnogród został w 1867 roku włączony do nowoutworzonego powiatu biłgorajskiego. Następnie za aktywny udział mieszkańców w powstaniu styczniowym, decyzją zaborcy został zdegradowany do roli osady. Okres okupacji hitlerowskiej był dla Tarnogrodu i okolic tragiczny. Zniszczeniu uległa ponad połowa zabudowań. W listopadzie 1942 roku hitlerowcy zamordowali ok. 2 tysięcy mieszkańców pochodzenia żydowskiego, a pozostałych przy życiu wywieziono do obozów zagłady. W 1943 roku wysiedlono kolejną grupę mieszkańców Tarnogrodu głównie Polaków, których deportowano do obozów przejściowych, a następnie wywieziono na przymusowe roboty do III Rzeszy. Podobny los spotkał mieszkańców okolicznych wsi.

W 1987 roku Tarnogrodowi przywrócono prawa miejskie.

1.2. Położenie

Miasto Tarnogród leży 21 km na południe od Biłgoraja, na Płaskowyżu Tarnogrodzkim. Obszar gminy graniczy z województwem podkarpackim. Zajmuje ona powierzchnię 114 km², w tym obszar miasta – 11 km². Na

obszarze woj. lubelskiego gmina ta graniczy z gminami: Biszczka, Księżpol, Łukowa oraz Obsza.

1.3. Warunki klimatyczne

Klimat gminy Tarnogród posiada cechy klimatu kontynentalnego. Charakteryzuje się dużymi kontrastami termicznymi między ciepłą, a zimną porą roku. Średnia roczna temperatura wynosi 7,3°C, średnie roczne opady mieszczą się w granicach 550-600 mm. Przeważają wiatry zachodnie i północno-zachodnie o średniej prędkości 3 m/s. Okres wegetacyjny trwa około 215 dni.

1.4. Wody

Wody podziemne.

Wody podziemne na Płaskowyżu Tarnogrodzkim występują w dwóch poziomach. Pierwszy na głębokości od 2 do 5 metrów, miejscami nawet poniżej 12 metrów. W zależności od pory roku poziom ten ulega wahaniom. Drugi poziom występuje w utworach trzeciorzędowych na głębokości poniżej 20 metrów. Jest to poziom wód użytkowych.

Wody powierzchniowe.

Obszar gminy Tarnogród leży w dorzeczu rzek: Tanwi i Sanu. Z terenu miasta Tarnogród wypływa rzeka Złota Nitka. Przepływ wody w tej rzece jest mały, a stan czystości poza klasyfikacją. Przez teren miasta i gminy przepływają również: Olchówka, Złota, Lubienia, Pasternik. Występują wiele naturalnych zagłębień bezodpływowych, wypełnionych wodą o powierzchniach od kilku do kilkudziesięciu metrów.

1.5. Geologia i surowce mineralne.

Cechą geomorfologii Płaskowyżu Tarnogrodzkiego jest falistość terenu, na wzniesieniach występują pokryte grubszą warstwą gliny wąskie, głębokie jary.

Na terenie gminy występują gleby bielcowe, wytworzone z utworów pyłowych pochodzenia wodnego. W dolinach rzek oraz na terenach podmokłych występują muły i mady rzeczne.

Na terenie miasta i gminy Tarnogród występują złoża gazu ziemnego, gliny oraz piasku.

1.6. Zagospodarowanie przestrzenne

Działalność planistyczną gminy Tarnogród reguluje Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego z 24 lutego 1989 roku, z późniejszymi zmianami. Dokument ten zawiera następujące zasady perspektywicznego kształtowania układu przestrzennego gminy:

- ochrona naturalnych zasobów środowiska przyrodniczego
- utrzymywanie zabytkowego układu przestrzennego (wprowadzenie ograniczeń w wysokości obiektów i kształtu architektonicznego obiektów projektowanych na tym terenie)
- powiększenie terenów budowlanych
- optymalna obsługa terenów jednostek osiedleńczych gminy w zakresie komunikacji i infrastruktury technicznej
- integracja przestrzenna ośrodka usługowego przez koncentrację obiektów i urzędzeń w celu uzyskania racjonalnego wykorzystania terenu.

Dla dalszego rozwoju przestrzennego gminy konieczne jest także:

- stworzenie warunków utrzymania i zapewnienie rozwoju dominującej w gminie produkcji rolnej
- zapewnienie mieszkańcom nowych miejsc zatrudnienia na terenach wydzielonych oraz umożliwienie działalności inwestycyjnej
- podniesienie jakości życia mieszkańców przez zapewnienie właściwej infrastruktury społecznej i technicznej

Ważną przesłanką rozwoju przestrzennego gminy są także dwie, przecinające się trasy komunikacyjne o znaczeniu krajowym.

2. SIEĆ OSADNICZA I DEMOGRAFIA

Do gminy Tarnogród należą następujące miejscowości: miasto Tarnogród oraz wsie: Luchów Dolny (14 km²), Luchów Górny (15 km²), Różaniec I (22 km²), Różaniec II (13 km²) oraz Wola Różaniecka (18 km²).

Według analizy danych z dnia 22.03.1999 r. liczba mieszkańców gminy Tarnogród wynosi 7.230. Na 1km² obszaru gminy przypada 63 osoby (porównanie z powiatem, województwem i Polską z 1997 roku w tabeli 2.1).

Tabela 2.1. Gęstość zaludnienia w 1997 roku – gmina Tarnogród – powiat biłgorajski – województwo lubelskie – Polska.

LP.	JEDNOSTKA PORÓWNAWCZA	GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA (OSÓB NA 1KM ²)
1.	Gmina Tarnogród	63
2.	Powiat biłgorajski	63
3.	Województwo lubelskie	89
4.	Polska	124

Źródło: Opracowanie własne

Głównym ośrodkiem gminy jest miasto Tarnogród liczące 3560 mieszkańców, co stanowi 49% ogółu. Miasto stanowi także ośrodek ponadlokalny o funkcji obsługi ludności obszaru gminy Tarnogród i gmin sąsiednich. Największą miejscowością wiejską jest Różaniec I, który zamieszkuje 911 osób, a najmniejszą Luchów Górny – 618 osób. Główną formą mieszkalnictwa na terenie gminy jest zabudowa zagrodowa, związana z rolnictwem jako głównym źródłem utrzymania ludności tego rejonu. Jedynie w miejscowości Różaniec I, przy Zespole Szkół Rolniczych występuje zabudowa wielorodzinną.

W latach 1995-1998 zanotowano ujemne saldo migracji, z wyjątkiem roku 1997, w którym także najwyższy był przyrost naturalny (tabela 2.2, 2.3). Zjawisko to związane jest z zasobami gazu ziemnego zlokalizowanymi na

terenie gminy, które w 1996 roku zostały wykorzystane do zasilenia lokalnej sieci gazowej. Spowodowało to polepszenie warunków życia ludności.

Tabela 2.2. Migracje w gminie Tarnogród w latach 1995 – 1998.

LP.	ROK	NAPŁYW	ODPŁYW	SALDO	WSPÓLCZ. W PRZELICZENIU NA 1000 MIESZKAŃCÓW
1.	1995	77	107	-30	-4,15
2.	1996	73	107	-34	-4,70
3.	1997	80	75	+5	+0,69
4.	1998	85	89	-4	-0,55

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UMiG Tarnogród.

Przyrost naturalny w latach 1994-1998 w gminie jest stale dodatni i w odpowiednich latach jego wielkość jest wyższa od wskaźnika przyrostu naturalnego w Polsce (Tab. 2.5.). Dynamikę przyrostu naturalnego w gminie Tarnogród ukazuje tabela 2.3

Tabela 2.3. Ruch naturalny ludności miasta i gminy Tarnogród w liczbach bezwzględnych latach 1994 –1998.

LP.	ROK	URODZENIA ŻYWE	ZGONY	PRZYROST NATURALNY
1.	1994	105	77	28
2.	1995	90	65	25
3.	1996	96	81	15
4.	1997	107	64	43
5.	1998	82	62	20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UMiG Tarnogród.

Tabela 2.4. Ruch naturalny ludności miasta i gminy Tarnogród na 1000 ludności w latach 1994 –1998.

LP.	ROK	URODZENIA		PRZYROST NATURALNY
		ŻYWE	ZGONY	
1.	1994	14,6	10,7	3,9
2.	1995	12,5	9,0	3,5
3.	1996	13,3	11,3	2
4.	1997	14,8	8,9	5,9
5.	1998	11,3	8,6	2,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UMiG Tarnogród.

Tabela 2.5. Ruch naturalny ludności na 1000 ludności w latach 1995-1998 – gmina Tarnogród – powiat biłgorajski – województwo lubelskie – Polska.

LP.	JEDNOSTKA PORÓWNAWCZA	PRZYROST NATURALNY	
		1997	1998
1.	Gmina Tarnogród	5,9	2,7
2.	Powiat biłgorajski	0,9	0,8
3.	Województwo lubelskie	0,4	0,08
4.	Polska	0,9	0,5

Źródło: Opracowanie własne

Wraz ze zmianami w stanie ludności występują zmiany w strukturze wiekowej (tab. 2.6.). W latach 1995 – 1997 nastąpił wzrost o 9,8% liczby ludności w wieku 18 – 19, o 9,1% w wieku 15 – 17 oraz o 5% w wieku 40 – 59. Zaobserwowano także niewielki spadek liczby ludności w wieku 60 –64 (o 5,9%) oraz w wieku 7 – 14 (o 5,4%).

Tabela 2.6. Liczba ludności gminy Tarnogród w poszczególnych grupach wiekowych w latach 1995 - 1997*.

Lp.	Rok	Ogółem	Liczba ludności w wieku								
			0 – 2	3 – 6	7 – 14	15 – 17	18 – 19	20 – 39	40 – 59	60 – 64	> 65
1.	1995	7263	272	378	1070	461	246	1923	1507	337	1010
2.	1996	7265	275	400	1045	492	251	1940	1531	322	1009
3.	1997	7294	277	393	1012	503	270	1933	1580	317	1009

Źródło: Roczniki statystyczne 1994 – 1998 Urzędu Statystycznego w Zamościu.

* Szczegółowe informacje dotyczące ludności w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym są przedstawione w części RYNEK PRACY

3. RYNEK PRACY

3.1. Zatrudnienie w gminie Tarnogród

Według danych szacunkowych Urzędu Miasta i Gminy Tarnogród w 1999 roku pracowało ok. 1116 osób, z czego 45% w sektorze publicznym. Wskaźnik liczby pracujących na 1000 ludności (114 osób – w 1997 roku) sytuuje gminę na poziomie średniej dla gmin wiejskich, poniżej średniej dla gmin miejsko-wiejskich i miejskich (Tab. 3.1.).

Tabela 3.1. Liczba zatrudnionych na 1000 ludności w 1997 roku.

Gmina Tarnogród	Gminy miejskie	Gminy miejsko-wiejskie	Gminy wiejskie
114	322	211	114

Źródło: Opracowanie własne.

Strukturę zatrudnienia w wybranych rodzajach działalności w gminie Tarnogród w 1998 roku na tle powiatu i województwa przedstawia tabela 3.2. Najwyższy udział wśród zatrudnionych w gospodarce narodowej mają pracujący w sferze usług nierynkowych (Administracja publiczna, edukacja, ochrona zdrowia i opieka społeczna). Udział ten w gminie Tarnogród jest znacznie wyższy niż w powiecie biłgorajskim i województwie lubelskim.

Tabela 3.2. Pracujący w gospodarce narodowej w 1998 roku - gmina Tarnogród – powiat biłgorajski – województwo lubelskie (w %).

Lp.	Jednostka porównawcza	Pracujący w:		
		przemysle i budownictwie	usługach rynkowych	usługach nierynkowych
1.	Gmina Tarnogród	12,9	20,6	57,8
2.	Powiat biłgorajski	40,3	22,3	34,1
3.	Województwo lubelskie	36,2	28,9	32,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych US: „Województwo lubelskie w 1998 roku”

Według Spisu Rolnego z 1996 roku w gminie Tarnogród z rolnictwa utrzymywało się średnio 33,2% osób powyżej 15 lat.

3.2. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym.

Rozpatrując strukturę wiekową w aspekcie produkcyjnym, można zauważyć zmianę w podstawowych grupach wiekowych. Na początku 1999 roku ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 29,4 % ogółu ludności, natomiast w wieku produkcyjnym 53,2%. Pozostałe 16,3% to osoby w wieku poprodukcyjnym. W porównaniu do 1993 roku nastąpił spadek (o 2,9%) udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym. Wzrósł natomiast udział osób w wieku produkcyjnym (o 2,6%) i udział osób w wieku poprodukcyjnym (o 0,3%). Dane dotyczące liczby i struktury ludności w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w latach 1993 – 1999 przedstawia tab. 3.3.

Tabela 3.3. Struktura ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Tarnogród w latach 1993-1999.

Lp.	Rok	Ludność w wieku					
		przedprodukcyjnym		produkcyjnym		poprodukcyjnym	
		osoby	%	osoby	%	osoby	%
1.	1993	2398	32,3	3853	52,0	1165	15,7
2.	1994	2278	31,2	3868	52,9	1164	15,9
3.	1995	2240	30,8	3822	52,6	1201	16,6
4.	1996	2212	30,4	3867	53,2	1186	16,4
5.	1997	2185	30,0	3928	53,9	1181	16,1
6.	1998	2176	29,4	4043	54,6	1189	16,0
7.	1999	2177	29,4	4045	54,6	1190	16,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UMiG Tarnogród.

Dane porównawcze dotyczące struktury ludności w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w gminie Tarnogród na tle regionu i kraju przedstawia tab. 3.4.

Tabela 3.4. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 1998 roku - gmina Tarnogród – powiat biłgorajski – województwo lubelskie – Polska (w %).

Lp.	Jednostka porównawcza	Ludność w wieku		
		przedprodukcyjnym	produkcyjnym ^{a)}	poprodukcyjnym
1.	Gmina Tarnogród	29,4	54,6	16,0
2.	Powiat biłgorajski	28,2	55,6	16,2
3.	Województwo lubelskie	26,7	57,6	15,7
4.	Polska	26,6	60,1	14,3

Źródło: Opracowanie własne.

^{a)} mężczyźni 18-64 lata, kobiety 18-59 lat

Niekorzystnym zjawiskiem jest wysoki wskaźnik obciążenia społecznego. Parametr ten dla gminy Tarnogród na 1998 rok wyniósł 83,2 i był wyższy od średniej dla powiatu biłgorajskiego, województwa lubelskiego i Polski (porównanie: tab. 3.5).

Tabela 3.5. Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 1998 roku - gmina Tarnogród – powiat biłgorajski – województwo lubelskie – Polska.

Lp.	Jednostka porównawcza	Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
1.	Gmina Tarnogród	83,2
2.	Powiat biłgorajski	80,0
3.	Województwo lubelskie	73,6
4.	Polska	66,0

Źródło: Opracowanie własne.

3.3. Wielkość, dynamika i struktura bezrobocia.

Wśród bezrobotnych zarejestrowanych w rejonowym (powiatowym) urzędzie pracy dominują kobiety. Ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych w 1999 roku wynosił 51%. Parametr ten w latach 1994 – 1998 ulegał wahaniom i wynosił odpowiednio: 45%, 48%, 55%, 60%, 56%. Podstawowe dane ilustrujące skalę bezrobocia prezentuje tab. 3.6.

Tabela 3.6 Bezrobotni zarejestrowani w rejonowym (powiatowym) urzędzie pracy w latach 1994- 1999.

Lp.	Rok	Bezrobotni ogółem	Z liczby ogółem				
			kobiety	absolwenci	pobierający zasiłek	zwolnieni z przyczyn zakładu pracy	pozostający bez pracy pow. 12 m-cy
1.	1994	554	252	59	259	112	289
2.	1995	558	268	77	264	92	260
3.	1996	441	243	30	193	39	183
4.	1997	379	230	28	77	28	174
5.	1998	414	233	39	44	30	178
6.	1999	481	245	38	38	41	218

Źródło: Roczniki statystyczne 1994 – 1998 Urzędu Statystycznego w Zamościu.

Czynnikami mającym istotny wpływ na możliwość zatrudnienia bezrobotnego jest czas pozostawania bez pracy. Wśród bezrobotnych dominują grupy pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy oraz od 12 do 24 miesięcy. Sytuację tą przedstawia tab. 3.7.

Tabela 3.7 Rozkład liczby bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy- stan na 31. 12. 1999r.

Lp.	Czas pozostawania bez pracy w miesiącach	Liczba bezrobotnych
1.	do 1	33
2.	1 – 3	55
3.	3 – 6	75
4.	6 – 12	56
5.	12 – 24	101
6.	powyżej 24	117

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy.

4. ROLNICTWO

4.1. Znaczenie rolnictwa w gminie

Rolnictwo jest podstawowym działem gospodarki gminy. Według Spisu Rolnego z 1996 r. praca w rolnictwie w miejscowościach wiejskich gminy Tarnogród była podstawowym źródłem utrzymania dla 44,6% osób powyżej 15 lat (w mieście – 15,5%). W gospodarstwach domowych z użytkowaniem gospodarstw rolnych lub działek rolniczych zamieszkiwało 5364 osoby tj. 74,9% mieszkańców miasta i gminy.

Sprzyjające warunki do produkcji rolnej stwarza małe zanieczyszczenie środowiska naturalnego gminy.

4.2. Warunki naturalne

Gmina Tarnogród zajmuje powierzchnię 11397 ha z czego 69,4% stanowią użytki rolne (7909,5 ha). Wśród użytków rolnych grunty orne zajmują 75,1%, łąki i pastwiska 23,3%, sady 1,6%. Lasy stanowią aż 23,6%, a 7% to pozostałe grunty i nieużytki.

Powierzchnię użytków rolnych w gminie Tarnogród obrazuje tab.4.1., natomiast ich strukturę na tle regionu i kraju przedstawia tab. 4.2. oraz wykres 4.1.

Tabela 4.1. Powierzchnia gruntów rolnych w gminie Tarnogród w 1998 roku.

Lp.	Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha
1.	Powierzchnia ogólna gruntów	11397
2.	Użytki rolne, w tym:	7909,5
	Grunty orne	5947,9
	Łąki i pastwiska	1842,9
	Sady	118,7
3.	Lasy i grunty leśne	2689,7
4.	Pozostałe grunty i nieużytki	797,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych US: „Województwo lubelskie w 1998 roku”. Lublin 1999.

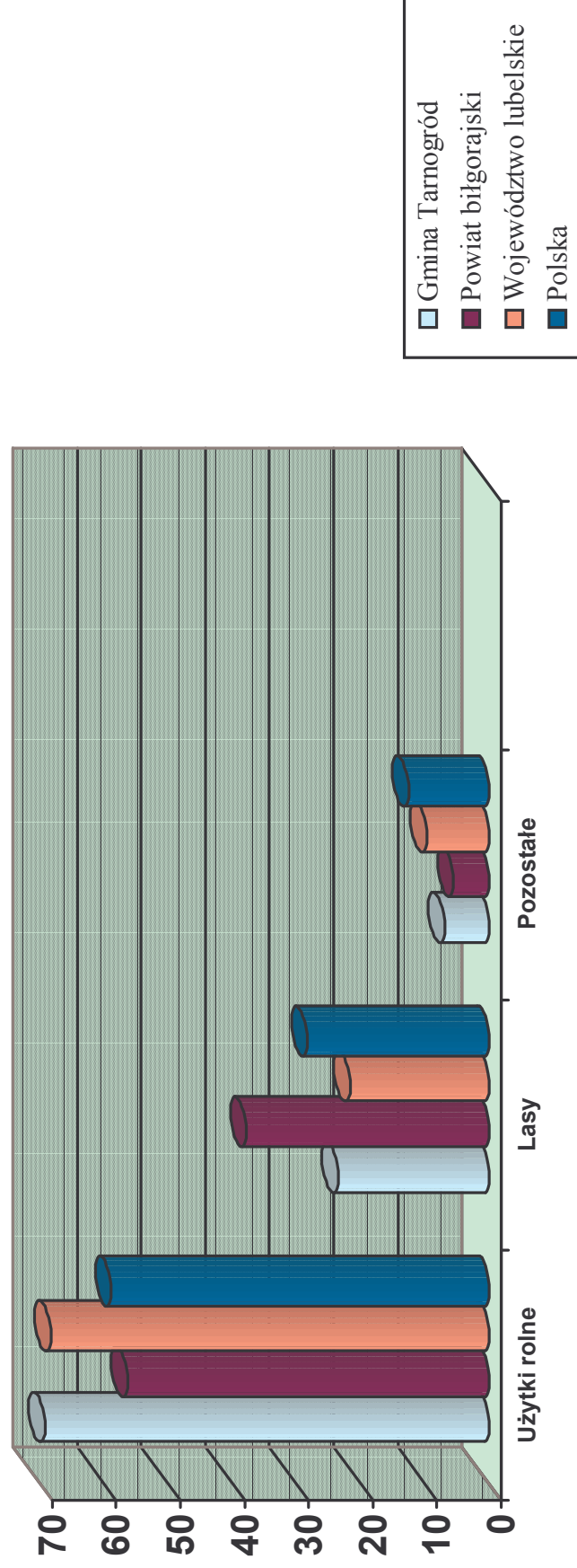
Tabela 4.2. Struktura użytkowania gruntów rolnych w gminie Tarnogród na tle powiatu biłgorajskiego, województwa lubelskiego i kraju w 1998 roku.

L p.	Wyszczególnienie	Powierzchnia ogólna gruntów (ha)	Grunty orne		Łąki i pastwiska	Sady	Razem użytki rolne	Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
			W powierzchni użytków rolnych						
1.	Gmina Tarnogród	11397	75,2	23,3	1,5	69,4	23,6	7,0	
2.	Powiat biłgorajski	16779	76,3	22,1	1,6	56,5	37,9	5,6	
3.	Województwo lubelskie	2511448	78,5	19,6	1,9	68,4	21,8	9,7	
4.	Polska *	31268502	76,2	22,4	1,4	59,0	28,4	12,6	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych US: „Województwo lubelskie w 1998 roku”. Lublin 1999.

* dane za 1997 rok

Wykres 4.1. Struktura gruntów rolnych w gminie Tarnogród na tle regionu i kraju.

Źródło: Opracowanie własne.

Najlepszymi glebami w gminie są gleby klasy III i stanowią one zaledwie 5,5% ogólnej powierzchni gleb. Przeważają gleby w klasie IV i stanowią aż 71,6%, gleby w klasie V stanowią 17,9%.

4.3. Struktura agrarna i liczba gospodarstw.

Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w gminie Tarnogród wynosi 5,76 ha i jest niższa od średniej dla województwa i dla kraju (tab. 4.3.).

Tabela 4.3. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w gminie Tarnogród na tle regionu i kraju.

Gmina Tarnogród	Powiat biłgorajski	Województwo lubelskie	Polska
5,8	5,6	6,1	7,0

Źródło: Opracowanie własne.

Na terenie gminy istniało (według Spisu Rolnego) 1214 gospodarstw rolnych, w tym 534 o powierzchni 1-5 ha, 506 o powierzchni 5-10 ha, 172 o powierzchni 10-20 ha i 2 o powierzchni ponad 20 ha. Ponadto wydzielonych jest 186 działek rolnych o powierzchni 0,1-1 ha.

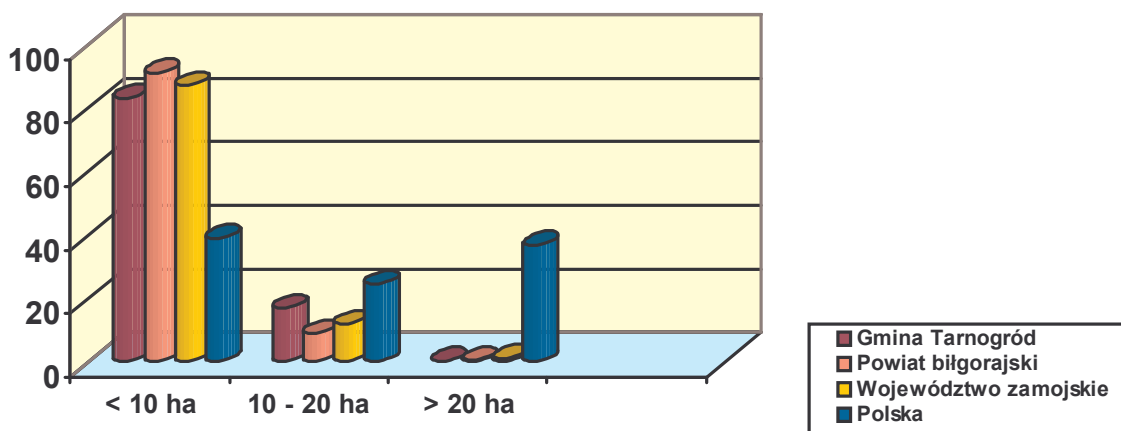
Strukturę wielkości gospodarstw rolnych gminy Tarnogród na tle regionu i kraju przedstawia tab. 4.4. oraz wykres 4.2

Tabela 4.4. Struktura wielkości gospodarstw rolnych gminy Tarnogród na tle powiatu biłgorajskiego, byłego województwa zamojskiego i Polski w 1996 roku.

Lp.	Wyszczególnienie	Gmina Tarnogród	Powiat biłgorajski	Województwo zamojskie	Polska
1.	Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych	1028	15069	69306	16968678
2.	Udział gospodarstw o powierzchni:				
	1-2	10,4	13,4	15,1	3,8
	2-5	23,4	36,6	35,9	13,0
	5-7	17,7	22,4	19,1	9,2
	7-10	31,5	18,4	16,9	12,8
	10-15	14,9	7,6	9,6	15,5
	15-20	1,9	1,2	2,3	9,0
	20 i więcej	0,2	0,4	1,1	36,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Spisu Rolnego 1996 r.

gminie Tarnogród na tle regionu i kraju

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 4.3. Struktura zasiewów w gminie Tarnogród na tle regionu i kraju.

